

Foto: De hoogaars *Windroos* is een vroeg voorbeeld van de invloed van het wedstrijdzeilen. *Windroos* werd in 1926 speciaal getekend en gebouwd om de voormalige visserman *Jetty* in wedstrijden te kloppen. (Foto: *Baggerrace 2006*)

Dynamiek van de scheepstypes in het Stamboek

In de beginjaren van de SSRP zijn, als momentopname, diverse schepen in tekening gebracht door jachtontwerpers van naam voor het SSRP-archief. Maar er gebeurde meer: men bleek in staat om aantrekkelijke en betaalbare schepen te ontwerpen en nieuw te bouwen, op basis van oude lijnen. Schepen die op de goedkeuring van de SSRP konden rekenen en in het Stamboek werden ingeschreven.

Na het lezen van de twee afleveringen van de Canon (SdZ 10.2021 en 1.2022) rees bij sommige lezers de vraag hoe na de oprichting van de SSRP in 1955 de tijdlijn dan verder liep. Want vanaf dat moment speelden ontwerpers een belangrijke rol. Er zijn veel factoren van invloed geweest op het ontwerpen van jachten. We noemden al de nieuwe ontwerptechnieken (CFD) en nieuwe bouwtechnieken (lasersnijden), door scheepsbouwers toegepast om optimaal schepen te bouwen. Ook werd het bouwen in serie van bepaalde scheepstypen populair vanwege de lagere bouwkosten. Dit heeft zeker bijgedragen aan de relatieve eenvoudigheid van de moderne R&P vloot. Ook de invloed van de eigenaren/opdrachtgevers is niet onderschatten. 150 jaar geleden als een schipper opdracht gaf een schip te bouwen gebeurde dat in de trant van 'even groot als dat van, maar een voet langer in het vlak'.

Het zeilen van wedstrijden

De naoorlogse opdrachtgevers bestelden echter een schip 'zoals ze dat hadden zien varen'. Het is eenvoudiger een schip te beoordelen in het echt dan van een tekening. Dit droeg bij aan een zekere verschraling van de diversiteit binnen de vloot. De Stamboekvloot bestaat merendeels uit Lemsteraken en zeeschouwen. De moderne zeiler eist nu eenmaal maximale leefruimte bij een gegeven lengte, snelheid en ook acceptabele bouwkosten. De Lemsterak voldoet zeker aan de eerste twee eisen, terwijl de zeeschouw met haar knikspantmodel en rechte zijden een relatief goedkoop te bouwen en goed zeilend schip is.

De nieuwbouwhausse in de jaren zeventig leverde vanzelfsprekend ook veel enthousiasme voor het wedstrijdzeilen op. Dat leidde in 1989 tot de oprichting van de Klassenorganisatie voor R&P, in 2005 gevolgd door de VA-klasse voor Lemsteraken. De vloot kende toen grote wedstrijdelden en de wedstrijden genereerden de nodige publiciteit. Maar in werkelijk maakte de wedstrijdvloot slechts een klein deel (ca 10%) van de Stamboekschepen uit en een nog veel kleiner deel van de totale vloot.

Hoewel het enthousiasme voor het wedstrijdzeilen over de hele breedte afneemt, heeft met name binnen de VA-klasse in de afgelopen decennia veel nieuwbouw plaatsgevonden. Hierbij lag veelal de nadruk op het behalen van de beste prestaties in het wedstrijdveld. Ontwerpers hebben daartoe maximaal gebruik gemaakt van de mogelijkheden binnen de Criteria. Tegelijk hebben verbeterde correctiefactoren ervoor gezorgd dat oudere schepen ook goede resultaten in wedstrijden kunnen boeken.

Ontwikkeling van het scheepstype

De vraag naar snellere schepen dreigde te resulteren in aanpassingen, die geen recht meer deden aan de originele lijnen van het scheepstype. Dus werd aanscherping van de Criteria noodzakelijk, wat duidelijk te zien is in de ontwikkeling hiervan. Om de oudere schepen niet bij voorbaat op achterstand te zetten zijn de Criteria behoudend en niet automatisch aangepast aan iedere nieuwe ontwikkeling.

De toepassing van nieuwe materialen zoals poly-

ester (carbon fiber), gelamineerd hout en aluminium zijn in de Criteria nu niet toegestaan, met als bijkomend effect, dat oude schepen daarmee hun waarde voor het wedstrijdzeilen behouden en een Lemsterak van ruim 90 jaar oud nu landskampioen is. Sommigen menen dat daarmee de evolutie van de schepen, die immers van oudsher plaatsvond, wordt afgeremd.

De aanscherpingen van de Criteria zorgden ervoor dat de aantasting van het historische karakter van de romp werd tegengegaan, maar de criteria laten toch nog voldoende speelruimte voor de ontwerpers, waardoor nieuwgebouwde schepen onderling goed te onderscheiden zijn. Het gevaar is dat algoritmen uiteindelijk het optimale ontwerp gaan bepalen en dat zou de verscheidenheid bedreigen die kenmerkend was voor de oorspronkelijke scheepstypen.

Invulling van de tijdlijn

Binnen de tijdlijn van sommige scheepstypes kun je dus spreken van een ijkpunt, daar waar de verbetering van de zeilprestaties met behulp van moderne digitale hulpmiddelen zichtbaar wordt in het ontwerp. Maar er zijn vast nog meer (recente) maatschappelijke en technologische ontwikkelingen aan te wijzen die merkbaar effect hebben gehad op de tijdlijn van het ronde & platbodemjacht!

Wij houden ons aanbevolen voor aanvullend commentaar, om zo in samenspraak de tijdlijn van onze ronde en platbodem scheepstypes vast te leggen en daarmee hun getuigenis van de maatschappelijke ontwikkelingen.

Jan Eissens, Stamboekbeheer
stamboek@ssrp.nl / www.ssrp.nl

SSRP

De Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten (SSRP) is opgericht in 1955. De SSRP maakt samen met andere behoudsorganisaties deel uit van de Federatie Varend Erfgoed Nederland (FVEN), gesprekspartner van de overheid.
 Administratie: Rita Eissens - van Goor.
 Stamboekbeheer: Jan Eissens.
 Tel. 050-4094094
 E-mail: administratie@ssrp.nl